

HAL IN HET POST EN TELEGRAAFGEBOUW TE ROTTERDAM

1627 Post Rotterdam

Planbeschrijving
A-DD-M-N-R-005

12 sept 2018

BRAAKSMA & ROOS
ARCHITECTENBUREAU

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	3
1.1	De huidige planontwikkeling.....	3
1.2	Ontwikkelingsfilosofie	3
1.3	Het monument	3
1.4	Nieuwe functies.....	3
2	VISIE.....	5
2.1	Een betekenisvolle herontwikkeling.....	5
2.2	De residentiële toren.....	6
2.3	Post in z'n context.....	8
2.4	Structuur, hiërarchie en samenhang	9
2.5	Belangrijke thema's voor een betekenisvolle herontwikkeling.....	11
3	AANPAK EXTERIEUR	12
3.1	Instandhouding en reiniging.....	12
3.2	Toegankelijkheid	12
3.3	Gevelkozijnen.....	12
3.4	Nieuwe vensters in het fries.....	12
3.5	Nieuwe hotelgang op de vierde verdieping	12
3.6	Kleurhistorische inventarisatie exterieur	13
3.7	Kleur- en materiaalstaat.....	13
3.8	Sloop Rodezand vleugel.....	13
3.9	Fundering en connectie met de toren	13
3.10	Monumentale regenwaterafvoeren.....	13
4	AANPAK INTERIEUR	14
4.1	Omgang met het monument	14
4.2	Hoofdtrappenhuis en paternosterlift.....	14
4.3	Hotelkamers	14
4.4	Principe-aanpak binnenkozijnen	14
5	SPECIALS	16
5.1	Centrale hal	16
6.	INTERIEUR STRATEGIE: VISIE OP DE VERDERE UITWERKING.....	17

1. INLEIDING

De opdrachtgever, OMNAM investment group, heeft ODA Architecten uit New York geselecteerd voor het ontwerp voor de herontwikkeling van het voormalige postkantoor aan de Coolsingel met de toevoeging van een woontoren aan de Rodezand zijde. Braaksma & Roos Architectenbureau uit Den Haag is verantwoordelijk voor de aanpak van het voormalige postkantoor dat de status van rijksmonument heeft. ABT uit Delft is verantwoordelijk voor de uitwerking van de toren en de “landing” in het monument.

1.1 De huidige planontwikkeling

In afgelopen jaar is in nauw overleg met de monumenten werkgroep en commissie Welstand het plan ontwikkeld en zijn adviezen mee genomen in de verdere planvorming. Op 30 mei is het plan officieel gepresenteerd aan de commissie in een publiek overleg. De adviezen zijn verwerkt en het plan is uitgewerkt voor indiening.

1.2 Ontwikkelingsfilosofie

Het oude postkantoor kent een zeer sterke eigen identiteit en zeggingskracht die zowel in de gevel als in het interieur tot uitdrukking komt. Deze identiteit vormt zowel de aanleiding als het uitgangspunt voor de planvorming. Door het gebouw te laden met passende functies zal het postkantoor opnieuw een belangrijke rol gaan vervullen in de stad. De mix van functies is zorgvuldig afgestemd op zowel de kansen als de beperkingen die het monumentale gebouw met zich meebrengt. Daar waar de plannen het monumentale weefsel raken zijn in enkele gevallen interventies noodzakelijk. Deze interventies vormen vanzelfsprekend een belangrijk gespreksonderwerp bij de voorbespreking met de commissie.

1.3 Het monument

Mede dankzij de betrokkenheid van Braaksma & Roos als ‘adviseur monument’ bij de voorgaande planvormingen is een grote kennis en begrip van het gebouw beschikbaar. Door Braaksma & Roos is tevens een uitgebreid bouwhistorisch onderzoek gedaan dit is herijkt en aangevuld met gedetailleerdere informatie. Kenmerken van het gebouw zoals positie in de stad, orde in gevel en plattegrond, gangenstructuur, positie van stijpunten, ambachtelijkheid en vakmanschap in materiaal en detail, enzovoort, zijn in kaart gebracht en vormen belangrijke uitgangspunten voor alle disciplines binnen het ontwerpteam.

1.4 Nieuwe functies

De iconische hal vormt het kloppende hart van het gebouw en wordt weer publiek toegankelijk: ‘de huiskamer van de stad’. Hier zal horeca in de vorm van een restaurant/brasserie een plaats krijgen. In de omliggende ruimten zullen op de begane grond een aantal winkels gevestigd worden.

Naast de winkel- en horecafunctie zal in het gebouw een hotel met conferentie- en wellness faciliteiten ondergebracht worden. De kamers van het hotel bevinden zich op de eerste tot en met vierde verdieping.

Belangrijk onderdeel van de nieuwe ontwikkeling is de toevoeging van een woontoren. De ambitie van de stad en de opdrachtgever om op deze plek in de binnenstad een woontoren te realiseren maakt dit tot een unieke kans om tot een ideale hoog stedelijke mix van functies te komen. Voor een goede “landing” en aanhechting van de woontoren wordt het middengedeelte van de Rodezandvleugel gesloopt. Het voormalige expeditie hof krijgt hiermee een nieuwe betekenis. Dit vernieuwde expeditie hof wordt onderdeel van het publieke gebied en wordt ontsloten via een semi publieke route die leidt van Coolsingel naar Rodezand. In de kelder is er een fietsenstalling voorzien ten behoeve van de horeca, winkels, hotel en woontoren. Verder wordt er ruimte voorzien voor ondersteunende functies voor het hotel en de horeca. Onderdeel van het hotel is een congres ruimte op de eerste verdieping aan de Coolsingel ter plaatse van de voormalige telegraafruimte. De nieuwe Rodezandvleugel wordt onderdeel van het hotel met hotelkamers en Wellness faciliteit. Op deze manier blijft de huidige routing van het gebouw compleet met de nieuwe Rodezandvleugel.

2 VISIE

2.1 Een betekenisvolle herontwikkeling

Revitaliseren vanuit de kernkwaliteiten van het monument

Vanuit stedelijk, bedrijfs- en erfgoed oogpunt is de opgave voor het postkantoor helder: het gebouw is klaar voor een bruisende nieuw publiek functie. Het oorspronkelijke ontwerp en gebruik vormen een sterk uitgangspunt en een bron van inspiratie voor herontwikkeling. Onze opdrachtgever, de eigenaar van het postkantoor, heeft een grootse ambitie om enerzijds het publieke gebouw opnieuw leven in te blazen en anderzijds de plek functioneel te verruimen met woningbouw in de vorm van een residentiële toren. Het monument zal worden herontwikkeld tot een multifunctionele toegankelijke plek met retail, een variëteit aan horeca, fietsenstallingen en appartementen. Op deze manier zal het monument als het ware opnieuw een levendige bijenkorf worden met een sterke link naar de omliggende stad.

Een levendig nieuw gebruik

Op begane grondniveau vormen de iconische entrees aan de Coolsingel en de Meent samen met de indrukwekkende centrale hal het publieke hart van het postkantoor, met daaromheen de voormalige administratieve kantoren en semipublieke ruimten. Het hart van het gebouw nodigt op een natuurlijke wijze uit voor een nieuwe publieke functie. Een retail en horeca programma op de begane grond brengt de levendige sfeer die hier altijd heerste weer tot leven.

De meer sobere expeditiehof aan de achterzijde van het gebouw was eens net zo levendig als de voorzijde, met werknemers die post en pakketten in en uitlaadden en postkarren die door de poorten reden. Deze plek in het gebouw nodigt op een bijna net zo natuurlijke manier uit tot een nieuwe publieke functie die een link legt met de omliggende straten.

De verdiepingen van het postkantoor waren van oorsprong bestemd voor de telegrafie- en telefonieafdeling, die beiden dag en nacht in bedrijf waren. Waar de begane grond en eerste verdieping een publieke en semipublieke uitstraling hadden, hadden de hogere verdiepingen een meer pragmatische, besloten en sobere uitstraling met een eenduidige structuur. Wij geloven dat deze hogere verdiepingen nieuw leven kunnen worden ingeblazen met opnieuw een 24-uurs functie door er een uniek hotelconcept in onder te brengen.

Aangezien dit eigenzinnige monument gebouwd was in een andere tijd voor zeer specifiek gebruik, is het vanzelfsprekend dat de herontwikkeling van het postkantoor vraagt om substantiële interventies om het een duurzame toekomst te geven. De grootste uitdaging ligt in het vinden van de beste manier om het monument te reactiveren vanuit de kernwaarden en -kwaliteiten en om de identiteit van het gebouw te versterken in z'n altijd veranderende stedelijke context. De belangrijkste thema's hierbij zijn:

- Hoe kan het postkantoor worden versterkt als een betekenisvol onderdeel van de stedelijke context terwijl tegelijkertijd het gesloten karakter en de krachtige hiërarchie van de gevels wordt gekoesterd?
- Hoe kan de oorspronkelijke structuur met heldere indeling van publieke, logistieke en open werkruimten worden gekoesterd terwijl er een nieuw, dichter programma in het gebouw wordt ingepast?
- Hoe kan de hiërarchie van het oorspronkelijke ontwerp – met de heldere overgang tussen chique en hoogwaardig afgewerkte publieke ruimten naar de soberder doch verfijnde werkruimten – worden gekoesterd en versterkt, terwijl er tegelijkertijd een high-end hotelprogramma wordt ingepast dat het merendeel van de hogere verdiepingen beslaat?
- En ten slotte: hoe kunnen de “eigenaardigheden” die het postkantoor uniek maken – zoals de vele mezzanines, niveauverschillen en de schuilkelder uit de Tweede Wereldoorlog – behouden blijven en opnieuw worden ingezet?

Bovendien, het ontwerp voor een residentiële toren moet een grote gevoeligheid kennen naar z'n monumentale context. Essentiële vragen zijn:

- Waar zal de toren precies moeten landen, in of bovenop het monument? En wat zal de impact zijn op het monument en z'n context?
- Hoe kan een goede balans worden bereikt tussen het nieuwe ontwerp van de toren, het bestaande monument en z'n context?

Op de volgende pagina's zal onze visie in meer detail worden uitgelegd en zal de balans worden gezocht tussen de kernkwaliteiten en – waarden van het voormalige postkantoor en de nodige interventies voor een betekenisvolle herontwikkeling.

2.2 De residentiële toren

Een gebalanceerd en samenhangend ontwerp

Aangezien het ontwerp van een toren, rijzend vanuit het bestaande gebouw, zo'n duidelijke impact zal hebben op het monument en zo sterk gelinkt is met alle andere elementen in het plan, achten wij het noodzakelijk om dit onderwerp te bespreken in het eerste hoofdstuk van onze visie op de herontwikkeling van het postkantoor.

Zoals eerder genoemd werd in de introductie van dit document, heeft de eigenaar van het postkantoor – Omnam Group – samen met de gemeente Rotterdam de ambitie om een high-end residentiële toren te realiseren op deze locatie. Een gedurfd idee dat ondersteund wordt door het Rotterdamse bestemmingsplan, waarin een nieuw volume met een substantiële hoogte wordt toegelaten ter plaatse van het monumentale postkantoor.

Onze uitdaging en verantwoordelijkheid is om deze nieuwe toren te ontwerpen met gevoel en respect voor het bestaande gebouw. Er moet een goede balans worden gevonden tussen samenhang en een unieke architecturale expressie. Het juist ontwerp voor de "voet" van de toren en het bepalen van de beste positie voor de landing van de toren is daarbij van essentieel belang.

Het bestemmingsplan projecteert de mogelijke nieuwe toren aan de achterzijde van het postkantoor, gedeeltelijk in de expeditiehof en gedeeltelijk ter plaatse van de huidige Rodezandvleugel. In het afgelopen jaar heeft ons team vele verschillende scenario's ontwikkeld voor de positie van de toren, zowel binnen het bestemmingsplan als binnen de grenzen van het gebouw. Aangezien alle onderzochte opties een grote impact hebben op het monument, blijft de belangrijkste vraag hoe om te gaan met de uitstraling en sfeer in dit achterste gedeelte van het gebouw én hoe dit gedeelte te activeren als betekenisvol onderdeel van het stedelijk weefsel.

Het postkantoor was oorspronkelijk door G.C. Bremer ontworpen als half open A-vorm. De expeditiehof was daarmee als het waren een 'weerspiegeling' van de centrale hal in de buitenlucht. Het ontwerpteam gelooft dat, door terug te gaan naar deze half open expeditiehof en daarmee als het ware een kijkje te geven in deze eens verscholen binnenplaats met z'n strenge metselwerk gevels, de identiteit van de achterzijde van het postkantoor kan worden versterkt in z'n context.

Door het plaatsen van de tafel van de toren als een krachtig, vrijstaand element in deze open expeditiehof zal het erlangs vallende daglicht de metselwerk muren van het monument en het buiten-karakter ervan benadrukken. Hierdoor ontstaat een natuurlijke ontmoeting tussen het bestaande gebouw en de nieuwe baldakijn voet van de toren.

Hoewel dit voorstel wordt ondersteund door het bestemmingsplan heeft het nog steeds een grote impact op het bestaande monument, aangezien dit betekent dat de gehele Rodezandvleugel, inclusief het laadplatform en de hijstoren, zal moeten worden verwijderd. Deze elementen zijn een essentieel onderdeel van het monument en worden hoog gewaardeerd.

Het materiële verlies van de Rodezandvleugel, de hijstoren en het laadplatform zal echter ook een geweldige winst betekenen voor het gebouw en de context. Het verwijderen van deze gebouwonderdelen en het plaatsen van de toren in deze positie is een grote en gedurfde stap, echter brengt het ons ook dichterbij de oorspronkelijke betekenis van het ontwerp van Bremer voor het postkantoor.

Tegelijkertijd moet er rekening worden gehouden met een zeer belangrijke erfgoedwaarde van de achterzijde van het postkantoor, namelijk de monolithische gesloten uitstraling. De ware ontwerpopgave ligt dan ook in het vinden van de juiste unieke expressie van de voet van de toren en tegelijkertijd het creëren van een continuering van de gesloten gevels om een ultieme balans te vinden bestaand en nieuw en de context.

In de zoektocht naar deze balans is een nieuwe Rodezand vleugel ontstaan die de landing van de toren verenigt met het gesloten karakter van het postkantoor. Op een subtiele manier eert deze nieuwe vleugel de oude vleugel met ruimte voor een nieuwe uitstraling.

Belangrijke ontwerppunten:

- Het vinden van de juiste schaal van de van de (voet van de) toren bij het monument
- Het koesteren van de gesloten, monolithische uitstraling
- De repetitie van de verticale en horizontale geleiding van de monumentale gevel
- De balans tussen een unieke eigen expressie en een neutraal, passend ontwerp
- De uitdrukking van de eigen functie van de toren

Opnieuw verbinden met de stad

In bijna een eeuw tijd heeft Rotterdam een grootse transformatie ondergaan. Herbouwd na de tragische verwoesting van grote delen van de stad tijdens de Tweede Wereldoorlog, is Rotterdam vandaag de dag uitgegroeid tot een van de belangrijkste metropolen van Nederland met een kosmopolitische uitstraling. De “can-do” mentaliteit en de wil om grenzen te verleggen ligt diep verankerd in het DNA van de stad. Deze drijfveer heeft geleid tot vele gerenommeerde bouwprojecten en stedelijke ontwikkelingen, zoals De Rotterdam, de Markthal en het Centraal Station en omgeving. Met de oplevering van het Stadstimmerhuis door OMA is de Rodezand getransformeerd tot een nieuwe voorkant met veel meer stedelijke activiteit dan voorheen. Het huidige herinrichtingsproject van de Coolsingel heeft als uitgangspunt om een groene, uitnodigende en levendige voetgangersboulevard te ontwikkelen. In de toekomst zal de Meent in toenemende mate een belangrijke verkeersader worden. Te midden van deze ontwikkelingen staat het lege postkantoor als een monumentaal standbeeld – een stille getuige van drastische veranderingen.

Om het postkantoor weer een sterke en betekenisvolle rol te laten spelen in de veranderde stedelijke context zal het gebouw zich moeten aanpassen en opnieuw een verbinding zoeken met de omgeving. Tegelijkertijd zal het koesteren van het hoog monumentale exterieur van het gebouw een essentieel uitgangspunt moeten zijn bij herontwikkeling.

2.3 Post in z'n context

Behoud is de basis

De focus van de omgang met het exterieur van het postkantoor zal liggen op behoud en zorgvuldige restauratie van de gesloten, monolithische gevel. Het schoonmaken van de gevels zal op zeer nauwkeurige en voorzichtige wijze worden gedaan - met respect voor het monumentale patina en de oorlogsschade – door het maken van verschillende proefstukken om de optimale aanpak te bepalen.

De dakleien, die door de jaren heen grijs zijn verweerd, zullen worden hersteld en schoongemaakt naar hun oorspronkelijke rood-oranje kleur. Daar het merendeel van de oorspronkelijke slanke stalen ramen nog aanwezig is en van grote waarde zijn, zullen deze worden behouden en gerestaureerd. Nader kleuronderzoek zal de oorspronkelijke kleurstelling van de ramen en kozijnen bepalen. Achterzetbeglazing zal worden toegepast voor geluidsisolatie. De ramen aan de Coolsingel zijn reeds in de jaren '90 vervangen en bezitten geen bijzondere materiële waarde. Deze ramen zullen worden vervangen door ramen die het oorspronkelijke slanke ontwerp benaderen. Alle storende elementen in de gevel, zoals de vele ventilatieroosters en gesloten raamdelen, zullen worden verwijderd. Alle bestaande gevelopeningen/entrees, monumentale trappen aan de straatzijde blijven behouden, worden gerestaureerd en ontdaan van storende elementen als balustrades en rolstoelhellingen.

Nieuwe gevelopeningen

Nieuwe entrees worden toegevoegd aan de Rodezand-, Stadhuisstraat-, en de Meentzijde. Deze nieuwe entrees zullen op strategische plaatsen binnen het breedte-grid van de ramen. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Het respecteren van de robuuste, natuurstenen plint van het gebouw
- Niet concurreren met de bestaande entrees door het naar beneden halen van de nieuwe entrees tot maaiveldniveau en het creëren van een passend en robuust maar tegelijkertijd eigentijds ontwerp.

Openingen in het dak

De gesloten uitstraling van het dak is essentieel in het oorspronkelijke ontwerp van het postkantoor. Het is daarom niet wenselijk om nieuwe openingen te maken die duidelijk zichtbaar zijn vanaf straatniveau. Om een nieuw en waardevol gebruik van de zolderverdiepingen mogelijk te maken is het echter noodzakelijk om ramen in het dak te realiseren voor een betere daglichttoetreding. Zo worden er ramen op nagenoeg onzichtbare wijze in het fries toegevoegd.

Expeditieshof

Aangezien de Rodezandvleugel, het laadplatform en de hijstoren zullen moeten worden verwijderd ten behoeve van de nieuwe residentiële toren, is zorgvuldig behoud en restauratie van het zeer waardevolle exterieur van de expeditiehof een essentieel uitgangspunt. Alle storende elementen in de gevels, zoals de ventilatieroosters en gesloten raamdelen, zullen worden verwijderd. De oorspronkelijke stalen ramen zullen ook hier worden behouden en gerestaureerd. Later dichtgezette gevelopeningen zullen opnieuw worden geopend/gerestaureerd. Dit alles met respect voor het vakmanschap en de zorgvuldige detaillering van de gevels en de sobere, intieme uitstraling van de voormalige expeditiehof.

Bij het verwijderen van de Rodezandvleugel zal een "wond" ontstaan ter plaatse van de aanhechting met de Stadhuis- en Meentvleugel. Wij achten het van groot belang om deze wond in het zicht te laten, om zo de grove ingreep van het verwijderen van de vleugel een onderdeel te laten zijn van de bouwgeschiedenis van het postkantoor.

2.4 Structuur, hiërarchie en samenhang

Het postkantoor kende van oorsprong een heldere structuur en indeling. Deze structuur was nodig om het omvangrijke bedrijf efficiënt te laten werken en de grote stroom publiek en medewerkers aan te kunnen. Deze heldere structuur is vandaag de dag nog steeds herkenbaar aanwezig. Functioneel kende het gebouw een grove verticale indeling per verdieping, waarbij de begane grond in het teken stond van de posterijen en de publieke functies (de balies van de post, telegrafie, post- cheque en girodienst en verzekeringsbank), de afdeling telegrafie op de eerste verdieping en gedeeltelijk de tweede verdieping en de afdeling telefonie op de derde verdieping.

Het postkantoor kende tegelijkertijd "twee gezichten": het publieke front en de meer besloten, private achterkant en verdiepingen buiten het zicht van het publiek. Ondanks het grote verschil tussen de rijk gedecoreerde publieke ruimten en de soberder werkruiten, presenteert het gebouw zich als een zeel zorgvuldig ontworpen en gedetailleerd totaalconcept. De bestaande structuur en logistiek, de hiërarchie en de samenhang binnen het ontwerp zijn dan ook belangrijke uitgangspunten bij herontwikkeling.

Begane grond

De centrale hal vormde van oorsprong het publieke hart van het postkantoor. In de toekomst zal dit opnieuw het centrum van de levendige activiteit in het gebouw worden – toegankelijk via de zorgvuldig gerestaureerde Meent- en Coolsingel entrees. Samen met de gangen eromheen vormt de centrale hal opnieuw een verbindend element tussen de verschillende functies op de begane grond, zoals restaurants, retail en de hotelreceptie, die gegroepeerd worden in de voormalige werkruimten rondom de centrale hal. De omvangrijke, hoge werkruimte aan de Meent bijvoorbeeld zal worden gekoesterd als een van de voormalige postsorteerruimten in het gebouw. Hoewel de afwerking in de voormalige directiekantoren aan de Coolsingel niet meer van grote waarde is, geloven wij dat het belangrijk is om de betekenis van deze ruimten te koesteren en het interieur ervan te herinterpreteren en in te zetten voor high-end retail. De stalen scheidingswanden zullen zorgvuldig worden gedemonteerd en opgeslagen.

Zoals eerder genoemd in dit document, is het niveauverschil tussen het maaiveld en begane grondniveau een belangrijk element dat bijdraagt aan het unieke karakter van het postkantoor. Deze niveauverschillen zullen worden behouden in het nieuwe programma. Bij de nieuwe openingen die tot aan het maaiveld worden doorgetrokken, zal het niveauverschil inpassend worden opgelost met trappen.

Besloten door vier vleugels vormde de openlucht expeditiehof van oorsprong een tweede hart in het gebouw. Het was een intieme en private plek, enkel toegankelijk voor medewerkers van het postkantoor en in- en uitrijdende postwagens. Bij herontwikkeling van het postkantoor is het activeren van deze expeditiehof tot een publieke plek van grote waarde. Het zal echter een veel intiemer en besloten karakter houden dan de centrale hal. Dit blijft een "geheim plein" in de stad, met een "outdoor interior".

De eerste verdieping

De eerste verdieping vormde een duidelijke overgang van het publiek toegankelijke deel van het postkantoor naar de besloten werkvloeren op de verdiepingen – visueel met elkaar verbonden door de open galerij op de eerste verdieping. Het is dan ook van groot belang om deze visuele verbinding te herstellen en de galerij op de eerste verdieping opnieuw te activeren als schakel tussen begane grond en verdiepingen. De oorspronkelijke, sobere en ambachtelijke afwerking van de gangen, met tegelwerk lambriseringen, zal worden behouden. Nieuwe openingen in de wanden zullen echter noodzakelijk zijn om het nieuwe programma in de voormalige werkruimten op de verdieping te realiseren. Hoewel het wenselijk zou zijn om de oorspronkelijke houten deuren en deurposten te behouden en opnieuw in te zetten, is dit niet mogelijk in verband met brandveiligheidseisen en zullen nieuwe deuren moeten worden ontworpen. De oorspronkelijke deuren zullen nog steeds een waardevol onderdeel vormen van het interieur.

Een van de meest indrukwekkende ruimten in het postkantoor is de voormalige seinzaal voor telegrafie in de Coolsingelvleugel. Het ontwerpteam acht het van groot belang om deze ruimte in z'n geheel te koesteren, met de dubbele hoogte, de betoncassetten en de overvloedige lichtinval door de hoge stalen ramen. Deze ruimte leent zich optimaal voor ontvangsten en als conferentiezaal.

De meeste overige werkruimten op de eerste verdieping worden gekarakteriseerd door een lange lengte, hoge hoogte en lichtinval. Deze ruimten zijn functioneel en pragmatisch ontworpen, zonder ambachtelijke detaillering en afwerking. Hoewel deze ruimten een belangrijke waarde hebben in postkantoor als onderdeel van het cultuurhistorische verhaal, is het niet mogelijk om alle ruimten zoals ze zijn te behouden. Er dient immers een hotelprogramma te worden gerealiseerd. Essentieel bij het inpassen van het hotelprogramma is echter dan wel om de belangrijke structuur van de ruimten te behouden.

Tweede verdieping

Vanaf de tweede verdieping en hoger waren de gangen niet meer verbonden met de publieke begane grond. De bouwgeschiedenis van het postkantoor toont aan dat al in een vroeg stadium na de oplevering deze gangen veelal werden ingezet als ondersteunende ruimten, zoals opslag- en archiefruimte. Enkel aan de Meent- en Stadhuisstraatzijde hadden de gangen nog zicht op de centrale hal door smalle stroken glas. Bij herontwikkeling acht het team het van belang om de gangen te blijven inzetten als verkeersruimten, maar deze ook in te zetten voor ondersteunende functies. De Meent- en Stadhuisstraatgangen zullen dan ook worden hersteld, evenals de visuele verbinding met de centrale hal. De gangen aan de Coolsingel- en middenvleugel, die nooit waren georiënteerd op de centrale hal, zullen onderdeel gaan uitmaken van hotelkamers in deze vleugels. Zoals op de eerste verdieping zullen de voormalige werkruimten worden verkaveld tot hotelkamers, met zorgvuldig behoud van de oorspronkelijke structuur van deze ruimten.

De derde verdieping

Zoals op de tweede verdieping zullen ook op de verdieping de gangen deels als verkeersruimte en deels als hotelprogramma worden ingezet. De zolderverdieping heeft een geheel ander karakter dan de andere verdiepingen in het gebouw, met de werkruimten onder de betonnen boogconstructie met hooggeplaatste ramen. Deze werkruimten waren van oorsprong bestemd voor de afdeling telefonie – die, anders dan de afdelingen posterijen en telegrafie, weinig behoefte had aan daglicht. Deze ruimten kennen een bijzondere ruimtelijke kwaliteit, die met het inpassen van het hotelprogramma minder goed beleefbaar zal zijn. Ook hier zal het behoud van de structuur dan ook essentieel zijn, in het kader van reversibiliteit. De hoog gewaardeerde betonnen boogconstructie blijft behouden. Door ook op deze vloeren een hotelprogramma in te passen zullen deze ruimten opnieuw bruisen van activiteit, zowel overdag als 's nachts.

De kelder

De kelder van het postkantoor was van oorsprong bestemd voor verschillende doeleinden, zoals fietsenstalling, werkruimten, garderobes en later een schuilkelder en een atoombunker. In de toekomst zal de kelder opnieuw worden ingezet voor publieke en back-office doeleinden – met een publieke en residentiële fietsenstalling en verschillende kantoor-, keuken- en opslagfuncties. Een van belangrijkste te behouden elementen is de schuilkelder onder de centrale hal met z'n omliggende gangen. Door enkele openingen te maken in de zware betonnen constructie van de wanden van de schuilkelder zullen de ruimten beter verbonden worden met de omliggende ruimten. De atoomkelder zal worden ingezet voor berging.

Trappenhuizen als belangrijke knooppunten

Het voormalige personeelstrappenhuis in de Stadhuisvleugel is een essentiële schakel in het gebouw. Hoewel het trappenhuis niet voor het publiek toegankelijk was, vormt het in feite een onderdeel van de publieke grandeur van het postkantoor. Behoud en zorgvuldige restauratie is het uitgangspunt voor dit gedeelte van het monument. De paternosterlift is een van de acht overgebleven paternosterliften in Nederland en zal in z'n geheel worden behouden als *pièce de résistance* van het hotel.

Het trappenhuis in de hoek van de Meentvleugel en de Coolsingelvleugel wordt eveneens gezien als een belangrijk en waardevol element. De sobere en ambachtelijke afwerking van het trappenhuis staat in groot contrast tot het rijk gedecoreerde trappenhuis in de Stadhuisvleugel. Ook dit trappenhuis wordt zorgvuldig gerestaureerd. De trappenhuizen in de Rodezandvleugel zullen worden verwijderd, maar op dezelfde plek zullen nieuwe trappenhuizen worden gerealiseerd als belangrijke knooppunten in het gebouw.

Technische installaties

In de structuur van het postkantoor was door Bremer ruimte ingepast voor technische installaties. Dit systeem zal opnieuw worden ingezet voor de nieuwe installaties in het gebouw. Hiermee zijn we in staat om de installaties voor klimaat, brandveiligheid etc., op een integrale en onzichtbare manier binnen de bestaande structuur in te passen.

Tussenvloeren

In het gebouw bevinden zich op verschillende verdiepingen tussenvloeren die een belangrijk onderdeel uitmaken van de cultuurhistorie van het gebouw. Ze werden gebruikt als garderoberuimten, toiletten en opslagruimten. Sommige van de tussenvloeren hebben hun sobere maar verfijnde tegelafwerking, houten deuren en decoratieve stalen trappen behouden. De tussenvloeren dragen bij aan het unieke karakter van het postkantoor, behoud ervan acht het ontwerpteam van groot belang. Met het inpassen van het nieuwe hotelprogramma is het echter onmogelijk om alle tussenvloeren te behouden. Een aantal van de belangrijkste en meest iconische ruimten zullen worden gekoesterd. Op andere plaatsen in het gebouw zullen nieuwe tussenvloeren worden gerealiseerd, in de geest van het ontwerp van Bremer, waar ook de bijzondere elementen als de houten deuren en stalen trappen zullen worden herplaatst.

2.5 Belangrijke thema's voor een betekenisvolle herontwikkeling

In het document "A-DD-M-E-R-020_Technische opname, herstelplan en werkomschrijving interventies - exterieur en interieur" wordt aan de hand van 4 thema's een strategie bepaald die ter hand genomen is voor de planontwikkeling. Deze thema's zijn specifiek voor het postkantoor en moeten er voor zorgen dat de plannen aansluiten bij de historie en het karakter van het gebouw en zijn functie.

3 AANPAK EXTERIEUR

3.1 Instandhouding en reiniging

De gevels en dak van het gebouw zijn afgezien van een (niet-schadelijke) vervuiling van het natuursteen in een relatief goede staat. Waar nodig worden schades hersteld of wordt verder verval tot staan gebracht. De zwarte laag die zich in de loop der jaren op het natuursteen heeft gevormd bepaalt voor een belangrijk deel de huidige verschijningsvorm van het gebouw en men kan zich de vraag stellen of het verwijderen van dit 'patina' gerechtvaardigd is. Een beperkte reiniging van het natuursteen wordt overwogen en hierbij zal uitsluitend van zachte, niet schadelijke reinigingsmethoden gebruik gemaakt worden.

3.2 Toegankelijkheid

Het voornemen is om de toegankelijkheid van het gebouw op enkele plaatsen te verbeteren. Dit om het gebouw beter aan te hechten in zijn omgeving. Nieuwe toegangen worden strategisch geplaatst met respect voor de symmetrie en opbouw van de stadige gevels.

De nieuwe toegangen worden bewust op straatniveau gemaakt om deze ondergeschikt te laten zijn van de bestaande openingen die met buitentrappen toegang geven tot het gebouw. De nieuwe toegangen krijgen aan de binnenzijde een trap om tot niveau van de begane grond te stijgen.

De voormalige personeelsingang aan de Stadhuisstraat wordt in het plan de hoofdingang van het hotel. Om de zichtbaarheid en functionele bruikbaarheid van deze ingang als hotelentree te vergroten is een luifel ontworpen en wordt het trapbordes buiten vergroot. De luifel en het bordes doen in hun omvang en verschijningsvorm recht aan zowel het monument als aan de status van het hotel.

De openbare ruimte voor het postkantoor maakt onderdeel uit van de nieuwe plannen voor de inrichting van de Coolsingel. Het ontwerpteam heeft een concreet voorstel voor het vervangen van het bestaande bordes en de twee hellingbanen voor de hoofdentree en is hierover in gesprek treden met de gemeente en West 8 die de nieuwe inrichting van de Coolsingel ontwerpt. Doel is een optimale afstemming en inpassing met de Coolsingel-plannen.

3.3 Gevelkozijnen

De bestaande stalen kozijnen met (roede)verdelingen worden hersteld en behouden in de gevels. Nieuwe achterzetramen zorgen voor een aangenaam binnen comfort.

3.4 Nieuwe vensters in het fries

In het vooroverleg is het voornemen toegelicht om ter hoogte van de derde verdieping in het fries nieuwe vensters te maken aan Coolsingel, Stadhuisstraat en Meentzijde. Op de derde verdieping vormen in de bestaande toestand de halfronde vensters in de dakkapellen de enige daglichtopeningen, dit wordt ook zo gehandhaafd.

3.5 Nieuwe hotelgang op de vierde verdieping

Op de meeste plaatsen waar op de vierde verdieping in de huidige toestand geen vloer aanwezig is worden op een nieuwe constructieve vloer hotelkamers gerealiseerd. Deze kamers krijgen een toegang via een nieuw te maken gang op het dakplat voor de dakgevel. Van de hoge vensters blijft boven de gang een deel behouden als daglichtopening voor de kamer. In het onderste gedeelte wordt de toegang tot de kamer voorzien.

De gang wordt voorzien van een vliesgevel Die de volledige hoogte van de verdieping opneemt. Dit was een advies van de commissie dat is meegenomen in de planontwikkeling.

3.6 Kleurhistorische inventarisatie exterieur

Ten behoeve van het herstelplan en keuze kleuren nieuwe interventies is er een kleur historische inventarisatie uitgevoerd voor het exterieur. Dit onderzoek is toegevoegd aan de stukken en vormt de basis voor de verdere uitwerking en kleurbepaling.

3.7 Kleur- en materiaalstaat

Kleur- en materiaalstaat voor het exterieur is toegevoegd aan de stukken. Tevens wordt dit ook toegelicht in document A-DD-M-E-R-020 Technische opname, herstelplan en werkomschrijving interventies - exterieur en interieur.

3.8 Sloop Rodezand vleugel

De sloop van de Rodezand vleugel behoeft de nodige aandacht niet alleen vanwege de constructieve aandachtspunten maar zeker ook vanuit de monumentale waarde. Dit betreft het beschermen van de delen die wel blijven staan, gecontroleerde sloop/demontage van donormateriaal (hekken, natuursteen, bakstenen, kozijnen etc.), inventarisatie, opslag en hergebruik en als laatste de afwerking van de "wonden" die ontstaan door het weg halen van een belangrijk onderdeel van het monument.

De sloop wordt beschreven in de stukken van Pieters en Braaksma en Roos. Tijdens de sloop zullen de vrijgekomen gevels verder worden geïnventariseerd. Van wat we nu weten is opgenomen in de tekeningen. Zo is aan de Stadhuiszijde enkel de granieten plint te zien maar aan de Meentzijde de volledige begane grond. Nieuwe vondsten tijdens de sloop zullen worden verwerkt in het ontwerp. Belangrijk is dat de "wonden" die ontstaan zichtbaar blijven. Daarom worden deze met een ruwe pleister (stuckwerk) afgewerkt.

De dakkap wordt hersteld en aanpassingen tbv de verbinding met de toren voorzien.

Voor de opbouw van de nieuwe Rodezandvleugel zal donormateriaal worden gebruikt. Natuursteen en bakstenen zullen zeker worden hergebruikt.

3.9 Fundering en connectie met de toren

Het funderingsprincipe voor de toren is uitgewerkt in de stukken van Pieters en toegelicht aan de monumentenwerkgroep. De fundatie van de toren zal op de tweede zandlaag zitten waardoor deze geen invloed heeft op de fundatie van het monument op de eerste zandlaag.

Constructief staan dus beide gebouwen los van elkaar. De nieuwe Rodezandvleugel en verbindingsgalerijen met het monument zijn onderdeel van de toren en zijn op die manier gedetailleerd dat deze mee kunnen bewegen met de toren.

3.10 Monumentale regenwaterafvoeren

De hemelwaterafvoeren in het gebouw zijn een belangrijk technisch onderdeel van het monument. Hierdoor zijn ze ook hoog monumentaal beoordeeld. Echter geven deze interne hemelwaterafvoeren lekkages met enorme gevolgen voor het gebouw en zijn monumentale afwerkingen. In de loop der jaren zijn er verschillende pogingen gedaan om het systeem werkend en waterdicht te houden maar gezien de ouderdom, gebruikte materialen en technieken is dit niet haalbaar. De originele gietijzeren pijpen worden niet meer gemaakt en de dichtingsmiddelen voor aansluitingen kunnen niet worden hersteld. Wil men dus tot een goede oplossing komen voor het monument en kunnen garanderen dat voor het nieuwe gebruik er geen lekkages meer optreden verkiezen we alle afvoeren te vervangen voor een modern systeem. Dit systeem is toegelicht in de stukken van KVMC en verder herstel aan dakgoten opgenomen in het herstelplan. Hoewel deze keuze tot gevolg heeft dat de monumentale afvoeren worden verwijderd is dit de enige mogelijkheid om tot een goede oplossing te komen voor het monument.

4 AANPAK INTERIEUR

4.1 Omgang met het monument

In het gebouw zijn op diverse plaatsen nog originele afwerkingen en kozijnen aanwezig. Ter plaatse van de hoofdentree, de Meententree, de Stadhuisstraatentree, de centrale hal en de gangen rond de centrale hal is sprake van bijzondere afwerkingen in natuursteen en tegelwerk. Dit is hoofdzakelijk nog in goede staat en vormt als zodanig ook het uitgangspunt voor het nieuwe interieurontwerp.

Op enkele plekken worden interventies in het hoog monumentale interieur noodzakelijk geacht. Deze interventies worden elk op zorgvuldige wijze vormgegeven en worden hieronder nog afzonderlijk benoemd.

4.2 Hoofdtrappenhuis en paternosterlift

De voormalige personeelsingang en –trappenhuis aan de Stadhuisstraat worden in de nieuwe bestemming de centrale entree en het trappenhuis voor het hotel. De paternosterlift wordt behouden en krijgt een speciale functie in de trappenhal. Verder worden er kleine interventies gedaan om de ruimte geschikt te maken voor het nieuwe gebruik. Dit is de toevoeging van plateau lift voor mindervaliden toegankelijkheid en vergroten van deuropeningen.

Om tegemoet te komen aan de substantiële vraag naar liften bij een hotel van deze omvang wordt in de ruimte achter de bestaande liftkern van de paternosterlift tevens nieuwe liften gerealiseerd. Het front van deze nieuwe liftkern ligt achter de bestaande muur achter de paternosterlift waardoor de ruimtelijkheid en structuur hier wordt bewaard.

Naast de hotelingang bevindt zich op de begane grond de receptie en het restaurant van het hotel. De ruimtes waar deze zijn gepositioneerd, zijn in de huidige toestand slechts met een kleine deur verbonden met het trappenhuis en de entree. Om de zichtbaarheid en de toegankelijkheid van de receptie en het restaurant te vergroten wordt de bestaande wandopening vergroot in zowel de breedte als de hoogte. De orde en ritmiek van het tegelwerk in deze wand is bepalend in de exacte bepaling van de nieuwe afmetingen. De bestaande wandopening ligt in het hart van de wand tussen twee pilasters en zal aan weerszijden met een breedte van 3 tegels worden verbreed. In de hoogte zal de doorgang vrijwel verdubbeld worden. Het tegelwerk wat vrijkomt zal gebruikt worden om de nieuwe wandomzetting te bekleden. Het kader in tegelwerk wat zich aan weerszijde en aan de bovenzijde van de opening bevindt zal uitsluitend aan de zijkanten worden herplaatst. Aan de bovenzijde wordt vanaf de bovenkant van het tegelwerk het stucwerk omgezet tot in de dagkant van de opening.

4.3 Hotelkamers

Bij de indeling van de hotelkamers vormt de gebouwstructuur een vanzelfsprekend uitgangspunt. Elk geveltravee tussen twee pilasters bepaalt in principe de maat van een hotelkamer. De bestaande gangenstructuur is in deze optie vrijwel één op één bruikbaar.

4.4 Principe-aanpak binnenkozijnen

De verschijningsvorm van de originele binnenkozijnen in het gebouw kent een zekere systematiek. Bij de entreezones van het gebouw zijn overwegend stalen portalen en deuren gebruikt. Dieper in het gebouw treffen we overwegend houten kozijnen en deuren aan. Deze systematiek is de aanleiding om ook bij de nieuw aan te brengen binnenkozijnen een zekere orde aan te houden. Hierbij wordt net als bij de oorspronkelijke binnenkozijnen een hiërarchie gehanteerd die verandert naar mate men dieper in het gebouw doordringt.

De eerste grens die men in de oorspronkelijke toestand passeert bij het betreden van het gebouw wordt gevormd door de stalen portalen in de boogvormige natuursteen portalen. Deze portalen zijn in de huidige toestand overwegend dichtgezet met plexi-glas, maar waren feitelijk gewoon open hekwerken. In het plan wordt deze ruimte naar oude staat hersteld. De bestaande stalen deuren zullen in het dagelijks gebruik in

geopende positie geplaatst worden. In tweede lijn worden de glazen deuren vervangen om een tochtportaal te creëren met deuren die refereren naar de originele deuren die er zaten.

De tweede grens die men passeert is bijvoorbeeld bij de Meententree nog steeds uitgevoerd in een stalen deur in een stalen kozijn. De deuren en het bovenlicht zijn bovendien voorzien van glazen ruitjes in stalen roeden. Waar nog aanwezig zullen deze kozijnen gehandhaafd blijven. Zij vormen tevens de aanleiding om nieuwe puien in de entreegebieden uit te voeren in staal en glas. Dit geldt voor de puien aan de vestibule van de hoofdentree en de puien aan de omloop rond de centrale hal. Daar deze laatste begrenzing tevens een belangrijke brandscheiding is, is handhaving van de bestaande houten puien op die plek niet haalbaar.

Brandwerende puien die noodzakelijk zijn in de gangen worden uitgevoerd in hout, conform de puien die van oorsprong aanwezig zijn in de gangen. Waar aanwezig wordt bij de hotelkamers gebruik gemaakt van de bestaande wandopeningen. Ook de bestaande houten kozijnen worden waar mogelijk hergebruikt. Voor de hotelkamers aan de bestaande gangen worden nieuwe houten deuren gemaakt die een op de bestaande deuren gelijkende profilering krijgen.

In overleg met de interieurontwerpers wordt er naar gestreefd om kozijnen en deuren die in de nieuwe plannen hun functie verliezen een rol te laten spelen bij de vervaardiging van nieuwe interieurelementen zoals de bar bij de centrale hal.

5 SPECIALS

5.1 Centrale hal

De behandeling van de centrale hal wordt vanwege zijn betekenis binnen het monument in de plantoelichting afzonderlijk behandeld.

De opgave voor de hal is om zowel technisch als functioneel een hoogwaardig verblijfsklimaat te creëren voor de horeca die hier voorzien is. Met name op het gebied van akoestiek en klimaattechniek ligt daar een grote opgave. Omdat vrijwel elk onderdeel van de hal hoog monumentaal is, is aanraken van het monument om tot een oplossing te komen onvermijdelijk. Het onderliggend plan beoogt deze aanrakingen tot een absoluut minimum te beperken.

Om tot een acceptabele nagalmtijd te komen in de hal dient een substantieel oppervlak aan absorberend materiaal te worden toegevoegd. Ruimte om dit aan te brengen is gevonden aan het plafond boven de omloop op de begane grond en aan het stukje plafond aan de basis van de parabolische kap ter hoogte van de eerste verdieping. Met deze ingrepen wordt slechts een deel van de akoestiek opgelost en om verder ingrijpen in het monument te voorkomen wordt de rest van de oplossing gezocht in de inrichting (meubilair) van de hal.

Voor de ventilatie van de hal worden aan de onderzijde van de nieuw te maken stalen puien (brandscheiding) langs de omloop op de eerste verdieping inblaas-nozzles geïntegreerd. Door bij deze puien aan de kant van de hal een zo groot mogelijk negge te realiseren zijn we in staat om deze nozzles zoveel mogelijk aan het zicht te onttrekken.

Een ander aandachtsgebied in de hal betreft de vloer. De bijzondere mozaïekvloer is op veel plaatsen in slechte staat. Het uitgangspunt is om deze te herstellen en te conserveren. De vloer in het middengebied wordt verwijderd en voorzien van vloerverwarming ten behoeve van een goed binnenklimaat.

6. INTERIEUR STRATEGIE: VISIE OP DE VERDERE UITWERKING

We onderscheiden duidelijk 2 zones in het gebouw, de hoge monumentale (publieke) zone en de historische (personeel) zone.

Hoge monumentale zone:

- Entree Coolsingel
- Centrale hal inclusief omloop en 1e verdieping omloop
- Zij ingang Meent
- Entree en trappenhuis aan de Stadhuisstraat (incl. Paternosterlift en entresoltrap)
- Telegraafruimte(plafond en ruimtelijke kwaliteit)
- Trappenhuis (Meent)

Algemene benadering van de openbare zone (restauratie):

- Verwijder eerdere (versturende) interventies
- Herstel monumentale afwerkingen, vervang ontbrekende afwerkingen, reinig met behoud van patina
- Vervang ontbrekende monumentale elementen (deuren). Maak ze met respect voor het origineel.
- Noodzakelijke fysieke aanpassingen aan het gebouw zijn "onzichtbaar" geïntegreerd om de monumentale ruimtelijke kwaliteit niet te verstoren.
- Nieuwe ingangen in de gevel zullen op straatniveau zijn om de hiërarchie met de oorspronkelijke openingen en deuren te behouden. Interne trappen leiden naar de begane grond, nieuwe ingrepen moeten in detail "modern" of "minimaal" zijn om duidelijk te onderscheiden van de bestaande.

Centrale hal en hoofdentree:

- Herstel entree vestibule en tochtportaal, update met goede toegankelijkheid voor mindervaliden en kinderwagens
- Moderne herinterpretatie van de oude deuren voor tochtportaal en tochtpreventie
- Open en uitnodigende ruimte, transparant
- Vloer centrale hal: herstellen mozaïekvloer, nieuwe vloeren steen, midden vloer met vloerverwarming nader uit te werken
- Nieuwe etalages: slank, staal, modulair, ruimte voor reclame uiting
- Vervangen van het niet-historische glas in de centrale hal met translucet doek voor meer natuurlijk licht en oplossing voor akoestiek.
- Ramen op de eerste verdieping rond de grote zaal worden vervangen door transparant glas en slanke stalen frames. Diep in de negge gemonteerd als herinterpretatie van de historische openheid.

Horeca ruimte op de begane grond:

- Stenen vloer in de centrale hal, ingangen naar de centrale hal en nieuwe binnenplaats, in retail ruimtes ntb
- Muren gips wit als standaard, kleuren ntb
- Plafonds, beton (bestaand) met mogelijkheid om akoestisch absorptiemateriaal toe te voegen (niet merkbaar). Verlaagde plafonds in winkels waar noodzakelijk om de distributie van nutsvoorzieningen te verbergen, flexibiliteit en afwerking voor huurder.

Entree en trappenhuis aan de Stadhuisstraat:

- Herstel op authentieke wijze naar vroegere grandeur. Nieuwe interventies worden geminimaliseerd.
- Mezzanine trappen worden verwijderd en opnieuw gebruikt in hotelkamers
- Wandtegels zullen blijven en worden opgenomen in het interieurontwerp. Beschadigde en ontbrekende tegels worden vervangen door donormateriaal.
- Herstel en herafwerking van houten leuningen
- Paternosterlift en cabines herstellen en opnieuw afwerken. Een creatief adaptief hergebruik van de lift, zoals een conciërge-nis, wordt voorgesteld volgens de nieuwe hotelfunctie.

Telegraaf ruimte:

- Herstel van de volledige hoogte van de oorspronkelijke telegrafiezaal
- Zichtbaar maken en herstel het historische plafond. Akoestische behandeling waar nodig om het uiterlijk van de cassettes te behouden.
- Plaatsen van beweegbare scheidingswanden om flexibiliteit van de lay-out voor verschillende functies te bieden
- Nieuwe vergaderzalen moeten worden ontworpen binnen het ritme van de bestaande structuur en het plafondraster

Donormateriaal:

Hergebruik van monumentale materialen en elementen die "vrijgekomen" zijn uit het gebouw

- Materialen: tegels, natuursteen, plinten, dorpels, enz.
- Elementen: (mezzanine) trappen, deuren, kozijnen, stalen fronten, lambrisering, kasten, wastafels, loodgieterswerk, radiatoren, kluis (deuren), etc.

Deze elementen en materialen zijn bedoeld om opnieuw te worden gebruikt in het nieuwe interieur om de identiteit van het postkantoor te versterken en nieuw leven in te blazen. Materialen die niet kunnen worden gebruikt, worden opgeslagen.

Voorbeelden die gecoördineerd zijn met de interieurarchitect:

- Hergebruik van historische entresoltrappen op nieuwe mezzanine in hotelkamers (eerste verdieping middenvleugelkamers)
- Tegels om te gebruiken als donormateriaal om beschadigde en ontbrekende tegels te repareren in gebieden met hoge monumentale waarde

Gangen:

- Hiërarchisch ontwerpaanpak: 1e verdieping rond grote hal (rijk / restauratie) en bovenste verdiepingen (ntb/ nieuw)
- Wandtegels in gangen met een hoge monumentale waarde blijven origineel. Beschadigde en ontbrekende tegels worden vervangen door donormateriaal.
- Combinatie van bestaande elementen en nieuwe elementen.
- Een combinatie van het gebruik van de huidige structuur, openingen, elementen en nieuwe structuur, openingen en elementen.
- Bestaande betonnen kanalen worden voor de primaire distributie van nutsvoorzieningen gebruikt
- Nieuwe verlaagde plafonds waar nodig voor secundaire distributie van nutsvoorzieningen
- Nieuwe gangen op het dak, transparant met herinterpretatie van het oude raamritme.

Hotelkamers:

- kamers zullen passen in respect voor de structuur van het gebouw, met behulp van monumentale elementen als inspiratie. Verwijder storende elementen.
- Nieuwe ramen wordt geplaatst achter de originele stalen ramen om een goed comfort in de kamer te garanderen. Herstel bestaande.
- Nieuw plafond om akoestische kwaliteit tussen kamers te creëren

Niet-monumentale zone:

In tegenstelling tot de representatieve monumentale ruimtes, zullen de andere kamers, zoals voormalige personeelsruimten, niet in hun oorspronkelijke staat worden hersteld, maar op een sobere en rationele manier worden bijgewerkt om plaats te bieden aan het nieuwe gebruik. In de kamers, een deel van de historische stafzone, worden monumentale delen gerepareerd en bewaard. Ontbrekende elementen worden niet vervangen (tenzij nodig). Op deze manier zal het uiterlijk van de ruimtes de geschiedenis van het gebouw en de veranderingen in de tijd vertellen.

